

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Forsman, Panu

Title: Luova toimijuus jokapäiväisenä työelämätaidona

Year: 2024

Version: Published version

Copyright: © Kirjoittaja 2024

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Forsman, P. Luova toimijuus jokapäiväisenä työelämätaidona. Ruusuipuiston kärkiuutiset, (1).
<https://peda.net/jyu/ruusuipuisto/uutisarkisto/1-2024/luova-toimijuus>

Ruusupuiston kärkiuutiset

KASVATUS- JA KOULUTUSUUTISIA JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSTA

Jyväskylän yl... Ruusupuiston kär... Uutisar... 1/2024 Luova toimijuus jokapäiväisenä työeläm...

Luova toimijuus jokapäiväisenä työelämätautona

Luovuus ei ole vain uusia käytänteitä, keksintöjä tai innovaatioita, vaan myös arkipäiväinen työelämässä selviytymisen edellytys. Muuttuvassa ja nopeasti kehittyvässä toimintaympäristössä hioutunut osaaminen ja vakiintuneet käytännöt eivät enää riitä. Keksintöihin ja innovaatioihin kiinnittyvän toissijaisen luovuuden lisäksi luovuus tulee ymmärtää yksinkertaisena ja ensisijaisena ilmiönä, joka edistää aktiivista, osallistuvaa ja mukautuvaa asiantuntijuutta.

Usein luovuuden tarkastelussa keskitytään pitkien prosessien tuloksena syntyneisiin keksintöihin ja innovaatioihin, jos päästään taiteellista luovuutta pidemmälle. Ilman johdattelevaa etuliitettä – esimerkiksi taiteellinen, historiallinen tai arkipäiväinen – ihminen muodostaa tulkintansa luovuudesta oman viitekehityksensä näkökulmasta. Tämä vaikuttaa siihen, millaista luovuutta ympärillämme näemme. Yleisessä keskustelussa ja tutkimuksissa huomio keskittyy helposti tunnistettuun ja tunnustettuun, monimutkaisen ja monivaiheisen prosessin tuottamaan luovuuteen. Tällaisen monimutkaisen luovuuden ohella on hedelmällistä tarkastella luovuutta yksinkertaisempana ilmiönä.

Yksinkertaisimmillaan luovuus on osa ajattelua. Yleisimpien luovuuden kriteerien sisältäessä vaateet uutuudesta ja hyödystä riittää yksinkertaisessa tarkastelussa se, että ajattelu sisältää yksilön näkökulmasta jotain uutta ja hyödyllistä. Tällöin vertailukohtana on sosiaalisen ja yhteiskunnallisen tason sijaan yksilön henkilökohtainen taso. Yksilön tasolla muodostuu niin sanottu ensisijainen luovuus, josta voi kehittyä toissijaista, sosiaalisen tason tunnistettua ja tunnustettua luovuutta.

Muuttuva toimintaympäristö vaatii luovuutta

Muuttuva toimintaympäristö ja työelämä haastavat yksilöitä, yrityksiä ja organisaatioita. Keskusteluissa korostuvat helposti tekniset ja sosiaaliset innovaatiot sekä keksinnöt. Huomio kiinnittyy esimerkiksi käsin kosketeltavissa oleviin laitteisiin tai alustatalouden tuottamiin päivittäistä toimintaamme muuttaviin palveluihin. Vaikka popularisoidut luovuuden muodot käsitteellistävät ilmiötä, ne myös hämärtävät luovuuden olemusta.

Tarkastelin väitöskirjassani luovuutta ja toimijuutta muuttuvassa työorganisaatiossa. Yhtenä tavoitteena oli kuvata, miten luovuus ymmärretään osana asiantuntijatyötä ja miten luovuus työssä ilmenee. Osana tutkimustani haastattelin henkilöstöpalveluissa työskenteleviä asiantuntijoita. Haastateltujen asiantuntijoiden oli vaikeaa määrittellä omaa luovuuttaan ja tunnistaa luovia elementtejä omassa työssään. Ilman johdattelua luovuutta tarkasteltiin usein taiteellisesta näkökulmasta. Luovuus saatettiin myös liittää odotusarvallisesti luovaan työhön, kuten mainontaan tai viestintään.

Usein haastateltujen ensimmäinen tulkinta oli, ettei asiantuntijatyö ollut luovaa, ja vasta syvällisempi pohdinta paljasti luovuuden piileviä ensisijaisia muotoja. Näissäkin tilanteissa ensimmäiset huomiot kiinnittyivät itseilmaisuuksiin liittyviin ilmiöihin, esimerkiksi esitysten tai kirjallisten tuotosten laatimiseen. Keskeinen ongelma oli, että luovuus hahmotettiin isona ja sosiaalisen tason ilmiönä, jolloin oma ensisijainen luovuus sekä sen tuottama potentiaali jäivät tunnistamatta.

Tutkimus osoitti, että luovuus ilmeni ensisijaisesti pieninä ajatuksina, ideoina ja tulkintoina päivittäisessä vuorovaikutuksessa. Näin luovuus helpotti esimerkiksi muutosten vaatimien ratkaisujen löytämistä ja päätösten tekemisestä, jolloin se johti usein myös uusien yhteisöllisten toimintamallien kehittymiseen. Jaetusta ensisijaisesta luovuudesta kehittyi toissijaista luovuutta ja jopa aineellisia ja aineettomia innovaatioita.

Dialoginen keskustelukulttuuri tukee luovuuden ilmenemistä

Kaikkien tutkimukseen osallistuneiden työntekijöiden työssä oli luovuutta. Luovuus oli yleisempää tiimeissä, joissa keskustelukulttuuri oli aktiivista ja osallisuutta edistävää. Erilaisten näkökulmien esittäminen ja avaaminen edistivät luovuutta. Kiire ja rutiinien korostuminen puolestaan vähensivät luovuuden ilmenemistä. Jatkuvassa kiireessä tarvittava toiminta- ja ajattelutapojen rutinoituminen haastaa luovuuden ilmenemistä, jopa siinä määrin, että luovuutta vaativat tehtävät koettiin ahdistavina ja vaikeina, mikä johti niiden välttämiseen.

Työn arjessa selviytymisen kannalta ensisijainen luovuus on olennaista, sillä se muodostaa luovan toimijuuden ja uutta luovan asiantuntijuuden ytimen. Tästä syystä dialogisen vuorovaikutus- ja keskustelukulttuurin kehittäminen työpaikoilla ja koulutus konteksteissa on tärkeää, ja toisten ajatuksia, ideoita ja tulkintoja arvostavaa kohtaamista tulee harjoitella. Ei vain keskustelukulttuurin kehittämiseksi, vaan koska erilaisten näkökulmien käsittely ruokkii ja avartaa ajattelua tukien siten ensisijaista luovuutta.

Muuttuva ja kehittyvä toimintaympäristö vaatii tilanteen sekä sen tarjoamien mahdollisuuksien ja vaatimusten luovaa ja aktiivista tulkintaa. Tarvitaan luovaa toimijuutta, joka näkyy esimerkiksi kykyä tunnistaa ja tarttua erilaisiin mahdollisuuksiin. Luovuutta tavoiteltaessa ja luovaa toimijuutta tuettaessa on syytä varmistaa, että ajatuksille on tilaa ja että kaikkien ideoiden, ajatusten ja tulkintojen esittäminen on mahdollista. Luovuus ei synny tyhjiössä, vaan kukoistaa rikkaassa vuorovaikutuksessa.

Panu Forsman

Yliopistonopettaja **Panu Forsman** työskentelee Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksella.

Lue lisää:

Creativity in a changing work organisation – an ethnographic study of practised agency and emerging creativity. Väitöskirja JYX-arkistossa.

Ota yhteyttä kirjoittajaan: panu.forsman@jyu.fi

Teemakuva: Midjourney, kirjoittajakuva: Martti Minkkinen.

[Edellinen](#) | [Seuraava](#) | [Palaa pääsivuille](#)

0 kommenttia